

ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ

Λουμουσιώτη Γαρυφαλλιά

Μαλαματένια Μαρία

Παντελάκη Χριστίνα-Φλώρα

Παπασπυροπούλου Αναστασία

Μάθημα: Διαπολιτισμική Κοινωνική Ψυχολογία στη Σχολική Κοινότητα

Διδάσκων: Βασίλης Παυλόπουλος

ΠΜΣ «Σχολική Ψυχολογία», Κατεύθυνση «Σχολική Ψυχολογία», Τμήμα Ψυχολογίας ΕΚΠΑ

Χειμερινό εξάμηνο 2020/2021

Επικοινωνία: anastasia_papa96@hotmail.com

Διαπολιτισμικότητα (Interculturalism)

- Η πολιτισμική ιδεολογία της διαπολιτισμικότητας φέρει διαφορετικές ερμηνείες για την προέλευση και την δημιουργία της
- Ορισμένοι υποστηρίζουν πως αποτελεί μια παραλλαγή της πολυπολιτισμικότητας δίνοντας έμφαση σε κάποια από τα στοιχεία της
- Άλλοι υποστηρίζουν ότι αποτελεί μια νέα ανεξάρτητη ιδεολογία

Χρήση του όρου

- ▶ Ο όρος έχει εδραιωθεί σε Ευρωπαϊκές χώρες, στον Καναδά και στη Λατινική Αμερική
- ▶ Έχει υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την κυβέρνηση του Κέμπτεκ και την Unesco (2009)
- ▶ Υπάρχουν ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα και τα Διαπολιτισμικά Προγράμματα Πόλεων (Intercultural Cities Programme)

Βασικά χαρακτηριστικά

- ▶ Διαπολιτισμικός διάλογος, επικοινωνία, αλληλεπίδραση
- ▶ Ενότητα, αποδοχή διαφορετικότητας, ισότητα και ισοτιμία
- ▶ Ευελιξία ταυτοτήτων
- ▶ Εξάλειψη της εθνοκεντρικότητας

(Antonsich, 2016· Joppke, 2018· Verkuyten et al., 2020)

Στόχοι

- Αρμονικές σχέσεις σε μια πλουραλιστική κοινωνία
- Κοινωνική συνοχή, αίσθηση «ανήκειν», κοινωνική συμμετοχή
- Δημιουργία μιας κοινωνίας διαφορετικότητας και χωρίς σύνορα
- «Υπερποικιλότητα» στις κοινωνίες

(Antonsich, 2016· Joppke, 2018· Verkuyten et al., 2020)

Πλεονεκτήματα Διαπολιτισμικότητας

- Η διαπολιτισμικότητα ως διακριτή πολιτισμική ιδεολογία- διαφοροποιείται από πολυπολιτισμικότητα και πολιτισμική συγχώνευση
- Προβλέπει θετικές διομαδικές σχέσεις στις σύγχρονες πλουραλιστικές κοινωνίες

Αντιπαραβολή Διαπολιτισμικότητας με Πολυπολιτισμικότητα (1)

Διαπολιτισμικότητα

- προσέγγιση δικαιωμάτων
- έμφαση στην εξάλειψη των δομικών αιτίων των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων

Πολυπολιτισμικότητα

- αναγνώριση διαφορετικότητας μεταξύ των πολιτισμικών ομάδων
- δεν διευκρινίζεται η διάσταση της ισοτιμίας

Αντιπαραβολή Διαπολιτισμικότητας με Πολυπολιτισμικότητα (2)

Διαπολιτισμικότητα

- έμφαση στη διομαδική επαφή και την διαπολιτισμική αλληλεπίδραση
- υπόθεση επαφής: η διομαδική επαφή μειώνει την προκατάληψη και τις διακρίσεις

Πολυπολιτισμικότητα

- έμφαση στη διατήρηση των ξεχωριστών πολιτισμικών χαρακτηριστικών και των παραδόσεων των μειονοτικών ομάδων
- ↓
- «παράλληλες κοινωνίες»
«πλουραλιστική μονοπολιτισμικότητα»

Αντιπαραβολή Διαπολιτισμικότητας με Πολυπολιτισμικότητα (3)

Διαπολιτισμικότητα

- ▶ αναγνώριση δι-πολιτισμικών, μεικτών, υβριδικών ταυτοτήτων

- ▶ ευελιξία ταυτοτήτων
- ▶ βελτίωση των διομαδικών σχέσεων

Πολυπολιτισμικότητα

- ▶ η ταυτότητα ορίζεται με όρους διπόλου (πλειοψηφία, μειοψηφία)

- ▶ αυξάνονται οι διακρίσεις

Αντιπαραβολή Διαπολιτισμικότητας με Πολυπολιτισμικότητα (4)

Διαπολιτισμικότητα

- διαμόρφωση συνεκτικής ταυτότητας που υπερισχύει των πολιτισμικών διαφορών
- ➔ προάγει αίσθηση του ανήκειν

Πολυπολιτισμικότητα

- αναγνώριση σταθερών μειονοτικών ταυτοτήτων
- ➔ αυξάνει το διομαδικό άγχος

Αντιπαραβολή Διαπολιτισμικότητας με Πολυπολιτισμικότητα (5)

Διαπολιτισμικότητα

- σχετίζεται θετικά με την προθυμία εμπλοκής σε διομαδική επαφή και τον προσανατολισμό κοινωνικής ισότητας, αλλά αρνητικά με τον προσανατολισμό πολιτισμικής κυριαρχίας
- δεν σχετίζεται με την κοινωνική συμμόρφωση

Πολυπολιτισμικότητα

- σχετίζεται με μειωμένο κοινωνικό κομφορμισμό

Μειονεκτήματα Διαπολιτισμικότητας

- Στερείται ξεκάθαρα θεωρητικού πλαισίου με αντίστοιχα καθορισμένα επιστημολογικά προτάγματα
- Η απουσία καθορισμένου θεωρητικού πλαισίου προκαλεί σύγχυση ως προς το εύρος των πολιτικών που συνδέονται με τη διαπολιτισμικότητα. Αφομοίωση-πολιτισμικός σχετικισμός
- Η διαπολιτισμικότητα προϋποθέτει την πολυπολιτισμικότητα

Μειονεκτήματα Διαπολιτισμικότητας (συν.)

- Οι βασικές ιδέες του πολιτισμικού διαλόγου και της πολιτισμικής αλληλεπίδρασης δεν είναι αποκλειστικά δικές της. Συνύπαρξη με διαφορετικό τρόπο στην πολυπολιτισμικότητα (Levey, 2012)
- Το περιεχόμενο της διαπολιτισμικότητας είναι τόσο «ιδεώδες» που καταλήγει ορισμένες φορές να γίνεται ουτοπικό
- Η εφαρμογή της διαπολιτισμικότητας στο σχολικό πλαίσιο είναι επίσης “ελλιπής”, αφού δεν υπάρχει κοινά καθορισμένο και αποδεκτό μοντέλο εκπαίδευσης

(Meer & Modood, 2012)

Μειονεκτήματα Διαπολιτισμικότητας (συν.)

- Ρευστός εννοιολογικός ορισμός. Διαφορετική χρήση της έννοιας ανά τόπο, λόγω του έντονου πολιτικού χαρακτήρα της. Διάκριση για αγγλοσαξωνικές χώρες και Ηπειρωτική Ευρώπη (Bharucha, 1999· Levey, 2012)
- «Υποτίμηση» των διαρθρωτικών προβλημάτων των πολιτισμικών μειονοτήτων λόγω της έμφασης στον διαπολιτισμικό διάλογο (Barrett, 2013)

Δραστηριότητα

«Αυτός είμαι εγώ» (Παπαχρήστος, 2011)

ΣΚΟΠΟΣ

- Ενδυνάμωση ταυτότητας
- Καλλιέργεια αλληλεγγύης, ενσυναίσθησης και συνεργασίας
- Προώθηση της διαφορετικότητας

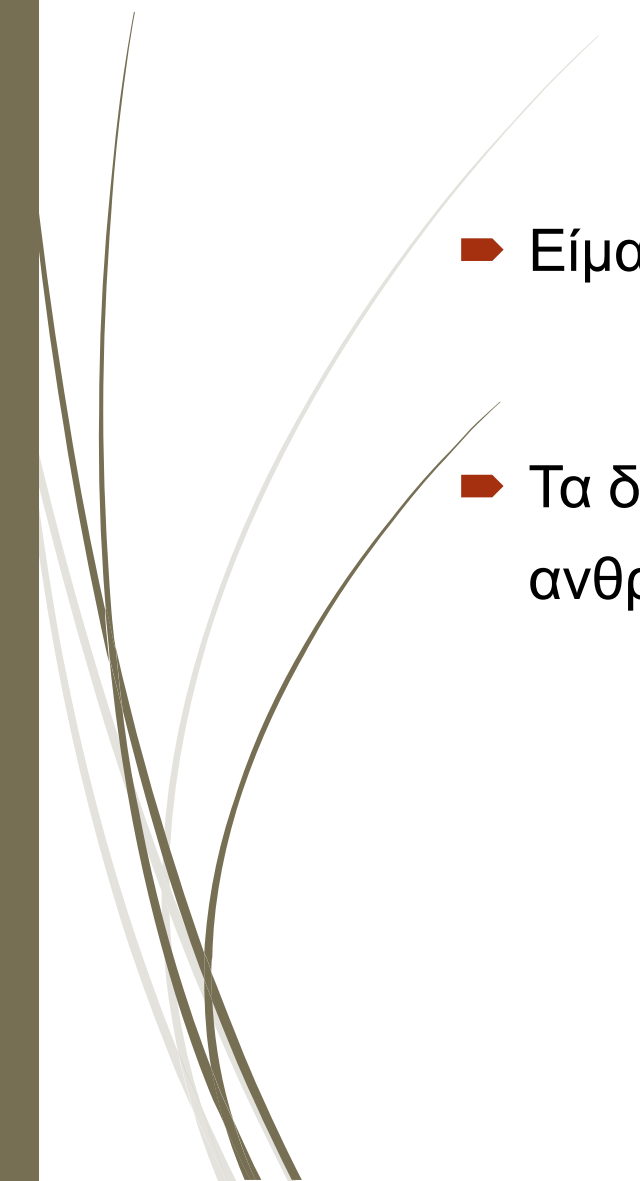
Συμμετέχοντες

- Μαθητές Ε' και ΣΤ' Δημοτικού

Σημεία Μάθησης

- Είμαστε όλοι διαφορετικοί αλλά μοιραζόμαστε πολλές ομοιότητες
  - Τα δικαιώματα βασίζονται σε παρόμοιες ανάγκες διαφορετικών ανθρώπων
-

Υλικά/Πόροι

- Απλουστευμένη περίληψη Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού
- Φύλλα χαρτιού A4
- Μολύβια, μαρκαδόροι, κηρομπογιές

Χρόνος

- Πραγματοποίηση στη μέση της σχολικής χρονιάς
- Διάρκεια: μία διδακτική ώρα

Πώς γίνεται;

-
- Όνομα κάθε παιδιού σε φύλλο χαρτί (επιλέγουν τη γλώσσα)
  - Διακόσμηση ονόματος με αγαπημένα ήθη-έθιμα, φαγητά, ξένες γλώσσες
  - Παρουσίαση σε κύκλο
  - Ερωτήσεις → ανάπτυξη αντίληψης ομοιοτήτων και διαφορών
  - Έκθεση: «Αυτοί είμαστε Εμείς»

Ερωτήσεις

- ▶ Τι έμαθες για τα άλλα παιδιά;
  - ▶ Έμαθες κάτι που δε γνώριζες για το πώς ζουν οι άνθρωποι σε άλλες χώρες;
  - ▶ Έμαθες τίποτα για τον εαυτό σου;
  - ▶ Τα αγαπημένα μας πράγματα ήταν τα ίδια ή διαφορετικά;
  - ▶ Πώς θα ήταν αν ήμασταν όλοι ίδιοι;
  - ▶ Είμαστε διαφορετικοί επειδή έχουμε διαφορετικά ενδιαφέροντα;
-

Επιλογές

- Μελέτη των Δικαιωμάτων του Παιδιού
- Συζήτηση:
  - Ποια δικαιώματα αναφέρουν τις ομοιότητες των παιδιών;
  - Ποια δικαιώματα αναφέρουν τις διαφορές των παιδιών;

Επιλογές

- ❖ Παραλλαγή για πολύ μεγάλη ομάδα ή πολύ μικρά παιδιά:
  - Συζήτηση ανά ζεύγη για τη δουλειά τους
  - Παρουσίαση μεταξύ ζευγαριών
  - Μεγαλύτερα παιδιά → πορτραίτα
  - Συζήτηση για τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα, την ιστορία τους, τα όνειρά τους, την οικογένειά τους κ.λ.π.
  - Ζωγραφική των παραπάνω γύρω από το πορτραίτο

Επιλογές

❖ Άλλη παραλλαγή:

- Περπάτημα τριγύρω στην αίθουσα με μουσική
- Η μουσική σταματά, βρίσκουν ένα σύντροφο και κάνουν ερωτήσεις
- Η μουσική αρχίζει πάλι και η διαδικασία επαναλαμβάνεται μέχρι όλα τα παιδιά να έχουν ανταλλάξει τις γνώμες τους
- Ερωτήσεις → ανάπτυξη αντίληψης ομοιοτήτων και διαφορών

Επιλογές

❖ Project:

- Με οικογένεια ή ενήλικους φίλους
- Εξήγηση των σημείων μάθησης
- Παρουσίαση εντός και εκτός σχολείου

Αξιολόγηση δραστηριότητας

- ▶ Πραγματοποίηση δύο μετρήσεων, πριν (αρχή σχολικής χρονιάς) και αμέσως μετά την παρέμβαση με χορήγηση ερωτηματολογίων
  - ▶ Ταυτοποίηση μαθητών μέσω κωδικού που αποτελείται από τα δυο τελευταία ψηφία του σταθερού τηλεφώνου και τον αριθμό οδού κατοικίας
-

Ερωτηματολόγιο αξιολόγησης πριν την παρέμβαση

πενταβάθμια κλίμακα τύπου Likert (1=διαφωνώ εντελώς, 2=διαφωνώ κάπως, 3= ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, 4= συμφωνώ κάπως, 5= συμφωνώ εντελώς)

1. Μου αρέσει (ή θα μου άρεσε) να παίζω με παιδιά από διαφορετικές χώρες.
2. Με ενδιαφέρει να μαθαίνω πράγματα για διαφορετικές χώρες και πολιτισμούς.
3. Με ενδιαφέρει να μαθαίνω ξένες γλώσσες.
4. Νομίζω ότι μπορώ να συνεννοηθώ με έναν φίλο ή μία φίλη μου που δε μιλάει ελληνικά.
5. Αισθάνομαι περίεργα ή άβολα αν τύχει να καθίσω δίπλα σε κάποιον που είναι από διαφορετική χώρα.
6. Θα μου άρεσε η ιδέα να ζήσω για κάποιο διάστημα με παιδιά από διαφορετικές χώρες.
7. Νιώθω καλά με τον εαυτό μου όταν έρχομαι σε επαφή ή συνεργάζομαι με παιδιά από διαφορετικές χώρες και πολιτισμούς.
8. Πάντα προσπαθώ να καταλάβω άλλους ανθρώπους από διαφορετικές χώρες, με διαφορετική κουλτούρα ή πολιτισμό, ακόμα κι αν διαφωνώ μαζί τους.
9. Θα άλλαζα τη γνώμη μου αν κάποιο παιδί από διαφορετική χώρα είχε καλύτερες ιδέες από εμένα.
10. Με ευχαριστεί να μοιράζομαι ιστορίες και εμπειρίες με παιδιά από διαφορετικές χώρες.
11. Θα μου άρεσε να δοκιμάσω φαγητά άλλων χωρών (για παράδειγμα κινέζικο, ιταλικό).

Ερωτηματολόγιο αξιολόγησης μετά την παρέμβαση

- Χορήγηση ερωτηματολογίου που δόθηκε πριν την παρέμβαση συμπεριλαμβανομένων των παρακάτω ερωτήσεων:

1. Σου άρεσε η δραστηριότητα; Καθόλου, λίγο, έτσι και έτσι, πολύ, πάρα πολύ

2. Τι σου άρεσε;

3. Θα άλλαζες κάτι; Αν ναι, τι;

4. Τι έμαθες από τη δραστηριότητα;

5. Θα ήθελες να οργανωθούν παρόμοιες δραστηριότητες στο μέλλον; Αν ναι, με τι θέμα;

Ευχαριστούμε πολύ για την προσοχή σας!

Βλέπεις, είπε, είναι οι Άλλοι

και δε γίνεται Αυτοί χωρίς Εσένα

και δε γίνεται μ' Αυτούς χωρίς, Εσύ

Βλέπεις, είπε, είναι οι Άλλοι

Και ανάγκη πάσα να τους αντικρίσεις

Η μορφή σου αν θέλεις ανεξάλειπτη να 'ναι

Και να παραμένει αυτή.

Οδυσσέας Ελύτης

Βιβλιογραφία

Antonsich, M. (2016). Interculturalism versus multiculturalism – The Cattle-Modood debate. *Ethnicities*, (16)3, 470-493. <https://doi.org/10.1177/1468796815604558>

Βαβίτσας, Θ. (2020). *Κριτική θεωρία και διαπολιτισμικότητα: κριτική θεώρηση και επιστημολογική οριοθέτηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης* (Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών). Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών.

Barrett, M. (2013). Interculturalism and multiculturalism: concepts and controversies. In M. Barrett (Ed.), *Interculturalism and multiculturalism: similarities and differences* (pp. 15-41). Strasbourg Cedex: Council of Europe.

Bharucha, R. (2008). Interculturalism and its discriminations, *Third Text*, 13(46), 3-23. <https://doi.org/10.1080/09528829908576776>

Βιβλιογραφία

Joppke, C. (2018). War of words: interculturalism v. multiculturalism. *Comparative Migration Studies*, 6(11). <https://doi.org/10.1186/s40878-018-0079-1>

Meer, N., & Modood, T. (2012). How does interculturalism contrast with multiculturalism?. *Journal of Intercultural Studies*, 33(2), 175-196. <https://doi.org/10.1080/07256868.2011.618266>

Levey, G. B. (2012). Interculturalism vs. multiculturalism: a distinction without a difference?. *Journal of Intercultural Studies*, 33(2), 217-224. <https://doi.org/10.1080/07256868.2012.649529>

Παπαχρήστος, Κ. (2011). Προώθηση της διαπολιτισμικότητας και των δικαιωμάτων του παιδιού στο ολοήμερο σχολείο - διδακτικές δραστηριότητες. Ανακτήθηκε από <https://www.slideshare.net/fbelaf/30-paidagwgikes-drastiriotites>

Verkuyten, M., Yogeeswaran, K., Mepham, K. & Sprong, S. (2020). Interculturalism: a new diversity ideology with interrelated components of dialogue, unity and identity flexibility. *European Journal of Psychology*, 50(3), 505-519. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2628>